

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH, 12/11/2024

YN BRESENNOL:

Cynghorwyr:

Anne Lloyd-Jones (Cadeirydd), Stephen Churchman, Annwen Hughes, Eryl Jones-Williams, Dewi Owen, Ioan Thomas, Llio Elenid Owen, Beca Roberts, Sian Williams ac Anwen Jane Davies

Swyddogion yn bresennol:

Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Ian Jones (Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol), Sioned Mai Jones (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Gwasanaethau Corfforaethol), Mari Edwards (Rheolwr Dysgu a Datblygu) Cara Williams (Swyddog Datblygu Aelodau) ac Iwan Edwards (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Hefyd yn bresennol:

Y Cynghorydd Menna Trenholme (Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol).

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Cai Larsen, Arwyn Herald Roberts, Linda Anne Jones ac Edgar Wyn Owen.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Ni chodwyd unrhyw faterion bryd.

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 18 Mehefin 2024, fel rhai cywir.

5. ADRODDIAD DRAFFT PANEL ANNYBYNNOL CYMRU AR GYDNABYDDIAETH ARIANNOL

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith gan amlygu prif bwyntiau yr adroddiad. Eglurwyd bod gan y Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol gyfrifoldeb o osod cyflogau ar gyfer Cynghorwyr ar draws Cymru. Mae'r Panel yn cyhoeddi adroddiad drafft yn flynyddol ac yn rhoi cyfle i Gynghorau ymateb i'r adroddiad drafft a'i gynnwys. Nodwyd mai hwn fydd adroddiad olaf y Panel gan bod ei ddyletswyddau yn cael eu trosglwyddo i Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru o Ebrill 2025 ymlaen. Eglurwyd ymhellach bod yr adroddiad yn rhoi sylw i'r prif newidiadau mae'r panel yn eu hargymell ar gyfer Ebrill 2025 ac ymlaen. Soniwyd hefyd bod yr adroddiad yn crybwyll y taliadau i'r aelodau cyfetholedig gan nodi fod Cyngor Gwynedd yn gweithredu y drefn newydd ar gyfer hawlio taliadau fesul awr.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Cwestiynwyd a yw'r ffigyrau ar gyfer y cyflog cyfartalog wedi ei seilio ar gyflog cyfartalog dros y Deyrnas Unedig i gyd, Cymru yn unig, neu yr ardal yma. Ymhellach, gofynnwyd sut mae'r cyflog cyfartalog yn cael ei gyfrifo.
- Eglurwyd mai'r gyfradd ar gyfer Cymru yn unig sydd dan sylw y Panel ac eu bod yn defnyddio cyfradd penodol er mwyn cyfrifo'r cyflog cyfartalog. Nodwyd bod eglurhad yn yr adroddiad ar sut mae'r cyflog cyfartalog yn cael ei gyfrifo.

6. DARPARIAETH DYSGU A DATBLYGU I AELODAU

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

Cychwyn cyhoeddi manylion yr Aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd ar y safle we o fis Ebrill 2025.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan amlygu bod gwaith wedi ei wneud yn ystod y misoedd diwethaf i godi ymwybyddiaeth am y saith hyfforddiant craidd. Gan gyfeirio at dabl 1 yn yr adroddiad, nodwyd bod niferoedd yr aelodau sydd wedi mynychu y saith teitl craidd heb gyrraedd 100%. Eglurwyd bod tabl 2 yn dangos y cynnydd yn niferoedd yr aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant ar draws y flwyddyn eleni ynghyd â throsolwg ar faint o gyrsiâu sydd wedi eu rhedeg dros y flwyddyn.

Nodwyd bod y gwasanaeth Dysgu a Datblygu wedi derbyn ymholiadau gan Aelodau sydd yn lywodraethwyr yn gofyn os ydi'r hyfforddiant diogelu maent wedi ei gwblhau yn eu rôl fel llywodraethwyr yn ddigonol. Cadarnhawyd nad yw'r hyfforddiant hwn yn ddigonol gan nad yw'r cwrs y llywodraethwyr yn cyfarch oedolion bregus.

Esboniwyd na all y gwasanaeth barhau i gynnal cyrsiau hanner gwag yn ddiddiwedd er fod y maes yn flaenoriaeth. Nodwyd mai'r bwriad ydi i drefnu bod recordiau ar gael i aelodau sydd ddim wedi mynychu'r cyrsiau hyd yma ar y Mewnwyd Aelodau fel bod yr aelodau yn medru eu gwyllo yn eu hamser eu hunain. Soniwyd fod dashfwrdd byw ar gael i fonitro pwy sydd wedi mynychu'r hyfforddiant. Nodwyd bod nifer o Gynghorau eraill yng Nghymru yn cyhoeddi ystadegau ynglŷn â nifer yr aelodau sydd wedi cwblhau hyfforddiant. Eglurwyd bod hyn ddim yn rhywbeth mae Cyngor

Gwynedd yn ei wneud ar hyn o bryd ond fod sgwrs i'w gael am newid i'r cyfeiriad yma.

Cyfeiriwyd at y broses ymgynghori gyda'r aelodau dros y misoedd diwethaf mewn ffurf holiadur Anghenion a Datblygu. Bu'r holiadur ar agor am gyfnod o 6 wythnos dros yr Haf ac mae'r canlyniadau ar gael ac wedi eu hatodi yn yr adroddiad. Nododd y Swyddog Datblygu Aelodau eu bod wedi categorioedd yr holiadur ac wedi gofyn wrth yr aelodau flaenoriaethu eu anghenion dysgu a datblygu.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Diolchodd aelod am y cymorth mae wedi ei gael ers colli ei olwg ond yn anffodus, eglurwyd ei fod yn cael trafferth gweld recordiadau yn glir. Gofynnwyd os yw'n bosib derbyn y wybodaeth ar bapur. Cadarnhaodd y Swyddog Datblygu Aelodau ei bod am gysylltu efo'r aelod ymhellach i drafod y mater.
- Nodwyd fod anghysondeb rhwng rhaglen ddysgu a cofnod dysgu yr aelodau a gofynnwyd am esboniad. Ategodd y Cadeirydd ei bod wedi mynychu 7 hyfforddiant craidd ond bod hyn ddim yn dangos ar ei rhaglen ddysgu. Eglurwyd bod 'fy nghofnod dysgu' yn rhestru'r cyrsiau mae'r aelodau wedi mynychu a bod 'fy rhaglen ddysgu' yn cynnwys modiwlau e-ddysgu hefyd. Esboniwyd bod y modiwlau e-ddysgu yn rhai ychwanegol i'r hyfforddiant craidd.
- Cwestiynwyd faint o aelodau sydd wedi cwblhau'r saith hyfforddiant craidd. Atebwyd bod deg aelod wedi cwblhau'r saith hyfforddiant craidd.
- Mynegwyd barn nad oes gwrthwynebiad i gyhoeddi ystadegau ar yr aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd.
- Adroddodd y Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol bod yr ystadegau hyfforddiant yn wybodaeth gyhoeddus mewn Cynghorau eraill a bod rhai awdurdodau yn mynd gam ymhellach a'n cynnwys gwybodaeth ar bob hyfforddiant sydd wedi ei gynnig i Aelodau. Mynegwyd barn ei fod yn ymarfer da ac yn fuddiol oherwydd bod y gwasanaeth wedi cychwyn cael ceisiadau ynglŷn a'r math yma o wybodaeth yn barod. Nodwyd mae'r bwriad yw i anelu i gychwyn cyhoeddi yr ystadegau yma ym mis Ebrill 2025.
- Cynigwyd bod yr ystadegau yn cael eu cyhoeddi o fis Ebrill 2025 ymlaen a derbyniwyd hyn gan y Pwyllgor.

7. GWYBODAETH I GYNGHORWYR

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan amlygu y datblygiadau sydd wedi digwydd wrth geisio rhesymoli gwybodaeth a'r rhaglen briffio ar gyfer Cynghorwyr. Tynnwyd sylw at ofidiau'r Cynghorwyr ac eu bod wedi nodi eu bod yn boddi yn sgil yr holl ofynion/cynigion am sesiynau briffio, hyfforddiant a gwybodaeth. Nodwyd bod ymgais wedi ei wneud i gymryd cam yn ôl ac ystyried sut i wella'r sefyllfa. Ymhellach, nodwyd bod ymgais i geisio rhesymoli'r ceisiadau ychwanegol sydd yn codi yn ystod y flwyddyn, ceisiadau nad oes posib eu rhagweld ar gychwyn y flwyddyn ond fod angen cynnal sesiynau briffio i'r aelodau. Esboniwyd mai'r bwriad yw i gael gwell trefn ar y sesiynau briffio a'u defnyddio pan mae yna faterion ar draws y Sir sydd yn gyffredin i bob Cynghorydd. Ymhellach, nodwyd bod angen gwneud gwell defnydd o'r Fforymau Ardal ac awgrymir eu defnyddio i gyflwyno gwybodaeth perthnasol i ardaloedd penodol, lle byddai'r sgwrs yn amrywio o ardal i ardal.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Mynegwyd rhwystredigaeth fod gwybodaeth yn cael ei gyhoeddi gan y wasg am ardaloedd mae'r Cynghorwyr yn eu cynrychioli ond nad yw'r wybodaeth yn cael ei rannu gyda'r Cynghorwyr o flaen llaw. Gofynnwyd i unrhyw wybodaeth sydd yn cael ei rannu efo'r wasg gael ei rannu gyda'r Cynghorwyr hefyd.
- Ategwyd a cytunwyd a'r sylw bod Cynghorwyr yn 'boddi' yn sgil yr holl ofynion am sesiynau hyfforddiant. Nodwyd eu bod yn derbyn llawer o e-byst ynglŷn a'r holl gyrsiau sy'n cael eu cynnal sy'n creu problem hidlo yr holl e-byst.

8. FFRAMWAITH HUNANWERTHUSO CEFNOGAETH I GYNGHORWYR CYMRU

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd yr adroddiad yn rhoi diweddariad ar y gwaith sydd wedi cael ei wneud ar y Fframwaith Hunanwerthuso Cefnogaeth i Gynghorwyr Cymru. Esboniwyd bod y Fframwaith newydd yn adlewyrchu dull mwy blaengar o gynorthwyo a chefnogi Cynghorwyr. Adroddwyd bod y Fframwaith wedi ei rhannu i dair ffrwd gwaith gwahanol i wneud yn siŵr fod pob ffrwd gwaith a rôl yn cael ei gyfarch.

Cynhaliwyd cyfarfod cychwynnol ym mis Medi gyda chynrychiolwyr y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth er mwyn rhannu barn, sylwadau a syniadau am y darpariaeth Dysgu a Datblygu presennol. Nodwyd ei fod wedi bod yn gyfarfod defnyddiol iawn i swyddogion y gwasanaeth Democratiaeth a'r gwasanaeth Dysgu a Datblygu i ddeall pa broblemau mae Cynghorwyr yn gael o amgylch y ddarpariaeth Dysgu a Datblygu ac hefyd i atgoffa aelodau o'r wybodaeth sydd ar gael a sut i gyrraedd y wybodaeth yma.

Soniwyd bod cyfarfod arall wedi ei drefnu at y 3ydd o Ragfyr er mwyn trafod materion Democratiaeth a gobeithir adrodd ar sylwadau'r cyfarfod hwnnw yng nghyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth. Nodwyd bod croeso i unrhyw aelod ymuno yn y cyfarfod os ydynt yn teimlo'n gryf neu efo barn i rannu ar yr elfen o gefnogaeth i Democratiaeth.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Diolchwyd am yr adroddiad gan groesawu'r sylwadau a'r syniadau a nodwyd.
- Cyfeiriwyd at dudalen 7 ac 8 o'r atodiad i'r adroddiad gan nodi barn bod y deddfwriaeth o amgylch cyfleusterau ymchwil yn wahaniaethol. Soniwyd bod awdurdodau lleol yn cael penodi tri cymhorthydd gwleidyddol yn unig sydd yn rhoi'r grwpiau llai dan anfantais ac yn creu problemau. Ymhellach, credwyd bod y cynorthwywyr hyn yn ysgrifennu gohebiaeth ar ran aelodau sydd yn rhoi anfantais pellach i'r aelodau sydd ddim yn derbyn y cymorth yma. Cwestiynwyd a oes ddiffiniad o grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol.
- Mewn ymateb, derbyniwyd y sylw ynghylch y cynorthwywyr gwleidyddol gan fod rhai grwpiau yn medru manteisio arnynt ac eraill ddim. Er hyn, crybwyllwyd fod cefnogaeth hefyd ar gael gan y tîm Dysgu a Datblygu a'r gwasanaeth Democratiaeth, ac fod hyn yn cyd-fynd a'i gilydd i ddod a'r darpariaeth ynghyd.
- Nodwyd ei fod yn benderfyniad i pob awdurdod lleol unigol i benderfynu pa ddefnydd maent yn ei wneud o'r fframwaith ac ei fod yn bwysig i osod ei gyd-destun yn gyntaf. Esboniwyd mai cymorth sydd yn y fframwaith i adnabod be mae Cyngor Gwynedd a Chynghorwyr Gwynedd eisiau fel cefnogaeth a'r

cwestiynau y dylid eu gofyn wrth ystyried y fframwaith ac unrhyw ddatblygiadau i'r dyfodol.

- Eglurwyd nad oes diffiniad i'r grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol ond bydd y camau nesaf yn ystyried hyn. Ymhellach, eglurwyd nad oes adnoddau ar gael i rhai grwpiau gan fod y Cyngor ynghlwm a'r canllawiau deddfwriaethol sy'n golygu fod grwpiau angen 10% o'r aelodaeth er mwyn gallu cael cymhorthydd grŵp.

Dechreuodd y cyfarfod am 13:00 a daeth i ben am 13:55